

ALAT ZA SAMOPROCJENU

ETIČKO IZVJEŠTAVANJE O
RODNO UTEMELJENOM NASILJU



Ovaj alat pomaže novinarima i novinarkama te urednicima i urednicama procijeniti je li medijski sadržaj o rodno utemeljenom nasilju napisan na etičan, odgovoran i siguran način, uz minimalan rizik od sekundarne viktimizacije žrtava.

- Odgovorite na svako pitanje s DA / NE / DJELOMIČNO
- Svaki odgovor NE ili DJELOMIČNO zahtijeva doradu teksta
- Alat se koristi prije objave sadržaja



Jezik i terminologija

1.1. Je li nasilje jasno i precizno imenovano?

DA NE DJELOMIČNO

Koristimo li termine poput:

- rodno utemeljeno nasilje,
- femicid,
- počinitelj nasilja?

Ako se koriste izrazi poput tragedija, zločin iz strasti, ljubomora - tekst treba izmijeniti.

ZAŠTO JE TO VAŽNO

Nejasno ili eufemističko imenovanje nasilja briše strukturalnu prirodu rodno utemeljenog nasilja i doprinosi njegovoj normalizaciji. Precizni pojmovi omogućuju javnosti da razumije nasilje kao društveni problem, a ne privatni incident.

LOŠ PRIMJER

“Nesretna ljubavna priča završila tragedijom.”

DOBAR PRIMJER

“Počinjen femicid – partner je ubio ženu nakon dugotrajnog nasilja.”

1.2. Izbjegava li tekst senzacionalizam?

DA NE DJELOMIČNO

Provjera:

- nema dramatisiranih naslova
- nema emocionalno nabijenih formulacija
- nema šokantnih detalja

ZAŠTO JE TO VAŽNO

Senzacionalizam privlači pažnju, ali čini štetu: trivijalizira nasilje, retraumatizira žene koje su ga preživjele i pretvara ozbiljno kršenje ljudskih prava u medijski spektakl.

LOŠ PRIMJER

“Detalji jezivog ubojstva lede krv u žilama!”

DOBAR PRIMJER

“Policija istražuje slučaj teškog kaznenog djela nasilja nad ženom.”

1.3. Je li odgovornost jasno stavljena na počinitelja?

DA NE DJELOMIČNO

Provjera:

- Je li počinitelj jasno imenovan i odgovoran?
- Koristi li se pasiv ili aktiv u izvještavanju?

ZAŠTO JE TO VAŽNO

Pasivne konstrukcije brišu počinitelja i prebacuju fokus s odgovornosti na samu činjenicu nasilja, čime se umanjuje ozbiljnost kaznenog djela.

LOŠ PRIMJER

“U Hrvatskoj je ove godine ubijeno 15 žena.”

DOBAR PRIMJER

“Petnaest muškaraca u Hrvatskoj je ove godine ubilo petnaest žena.”

Zaštita žrtve i sigurnost

2.1. Štiti li tekst identitet i privatnost žrtve?

DA NE DJELOMIČNO

Provjeriti:

- nema imena, adrese, radnog mjesta
- nema fotografija mjesta događaja
- nema prepoznatljivih detalja

ZAŠTO JE TO VAŽNO

Objava detalja može dovesti do identifikacije žrtve, dodatne stigmatizacije, ugrožavanja sigurnosti obitelji i sekundarne viktimizacije.

LOŠ PRIMJER

“Ubijena je 34-godišnja majka dvoje djece iz naselja X, zaposlena u tvrtki Y.”

DOBAR PRIMJER

“Identitet se ne objavljuje radi zaštite dostojanstva.”

2.2. Izbjegava li tekst retraumatizirajuće detalje?

DA NE DJELOMIČNO

Nemojte objavljivati:

- detaljne opise nasilja
- citate koji ponižavaju žrtvu
- senzacionalističke opise

ZAŠTO JE TO VAŽNO

Grafički i detaljni opisi nasilja ne doprinose informiranju, već mogu ponovno aktivirati traumu kod žena koje su preživjele nasilje te normalizirati nasilje u javnosti.

LOŠ PRIMJER

“Zadao joj je više udaraca nožem u predjelu prsa i vrata...”

DOBAR PRIMJER

“Počinitelj je usmrtio ženu; policija je pokrenula istragu.”

2.3. Izbjegava li tekst okrivljavanje žrtve?

DA NE DJELOMIČNO

Provjeriti:

- nema pitanja “zašto nije otišla”
- nema propitivanja ponašanja žrtve
- nema sugeriranja odgovornosti žrtve

ZAŠTO JE TO VAŽNO

Okrivljavanje žrtve učvršćuje mitove o nasilju i obeshrabruje druge žene da potraže pomoć.

LOŠ PRIMJER

“Unatoč nasilju, ostala je u vezi.”

DOBAR PRIMJER

“Stručnjakinje ističu da je napuštanje nasilne veze često najopasniji trenutak za ženu.”

Kontekst i stručni okvir

3.1. Pruža li tekst kontekst rodne neravnopravnosti?

DA NE DJELOMIČNO

Provjeriti:

- objašnjava li se da nasilje nije izolirani incident
- spominju li se obrasci kontrole i moći

ZAŠTO JE TO VAŽNO

Nasilje nad ženama nije izolirani incident, već posljedica neravnopravnih odnosa moći i dugotrajnih obrazaca kontrole.

LOŠ PRIMJER

“Nitko nije mogao naslutiti da će doći do ovoga.”

DOBAR PRIMJER

“Stručnjakinje upozoravaju da su prijetnje i kontrola česti prediktori femicida.”

3.2. Jesu li uključeni stručni izvori?

DA NE DJELOMIČNO

Preporučeni izvori:

- psihologinje
- pravnice
- organizacije koje rade sa žrtvama
- stručnjakinje za rodno utemeljeno nasilje

Izbjegavati:

- komentare susjeda i nestručne spekulacije

ZAŠTO JE TO VAŽNO

Stručni glasovi pomažu razgradnji mitova i pružaju točne informacije, za razliku od spekulacija okoline.

LOŠ PRIMJER

“Susjedi kažu da je bio miran i povučen.”

DOBAR PRIMJER

“Psihologinja ističe da nasilnici često ostavljaju dojam ‘normalnosti’ u javnosti.”

3.3. Jesu li ključni pojmovi objašnjeni?

DA NE DJELOMIČNO

Primjeri pojmova koje treba pojasniti:

- femicid
- prisilna kontrola
- sekundarna viktimizacija
- psihološko nasilje

ZAŠTO JE TO VAŽNO

Jasna objašnjenja pomažu čitateljima i čitateljicama prepoznati nasilje i u vlastitim odnosima.

LOŠ PRIMJER

“Radilo se o kontroli.”

DOBAR PRIMJER

“Prisilna kontrola je oblik psihološkog nasilja kojim počinitelj sustavno ograničava slobodu žene.”



Komentari i podrška

4.1. Postoji li informativna sekcija s kontaktima pomoći?

DA NE DJELOMIČNO

Primjer informativne sekcije:

Za počinjeno nasilje uvijek je kriva osoba koja ga je počinila. Ako vi ili neka osoba koju poznajete trpi nasilje, pomoć je dostupna:

- Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja: 116 006
- SOS telefon za žene žrtve nasilja: 0800 655 222
- Više informacija potražite na: <http://sigurnomjesto.hr/>

ZAŠTO JE TO VAŽNO

Medijski tekst može biti prvi korak prema traženju pomoći. Dodavanje ove sekcije ne samo da doprinosi javnoj informiranosti, nego šalje poruku solidarnosti i društvene odgovornosti.

4.2. Jesu li komentari ispod članka isključeni?

DA NE DJELOMIČNO

Primjer poruke ispod zatvorenih komentara:

- Komentari na ovaj članak su onemogućeni radi zaštite žrtava i sprečavanja širenja govora mržnje.
- ili
- Komentari su onemogućeni radi zaštite dostojanstva žrtava i sprječavanja sekundarne viktimizacije.

ZAŠTO JE TO VAŽNO

Komentari ispod članaka o nasilju često postaju prostor govora mržnje i sekundarne viktimizacije. Ova mjera ne ograničava slobodu govora, već štiti dostojanstvo i sigurnost žrtava te sprječava normalizaciju nasilja u javnom prostoru.

Završna provjera

5.1. Može li ovaj tekst nekome nanijeti dodatnu štetu?

DA NE DJELOMIČNO

Važno je postaviti si pitanje:

- Bismo li ovaj tekst bez zadržke preporučili ženi koja je preživjela nasilje?
- Bismo li ovakav tekst smatrali sigurnim i dostojanstvenim da se odnosi na nama blisku osobu?

ZAŠTO JE TO VAŽNO

Provjera teksta kroz perspektivu žene koja je preživjela nasilje pomaže uredništvima prepoznati senzacionalizam, okrivljavanje žrtve, nepotrebne detalje ili jezik koji relativizira nasilje. Istodobno, takva refleksija jača etičnost izvještavanja, štiti dostojanstvo preživjelih i smanjuje rizik od sekundarne viktimizacije.



Protection

CHECK LISTA

Odgovorno izvještavanje o rodno utemeljenom nasilju



IMENOVANJE NASILJA

- Rodno utemeljeno nasilje
- Femicid



ODGOVORNOST POČINITELJA

- Počinitelj jasno imenovan
- Aktivni glagoli (ne pasiv)



RETRAUMATIZACIJA

- Bez detaljnih opisa nasilja
- Bez citata koji ponižavaju žrtvu
- Bez senzacionalističkih opisa



DRUŠTVENI KONTEKST

- Nasilje nije izolirani incident
- Obrasci kontrole i moći



POJMOVI (objašnjeni)

- Femicid
- Sekundarna viktimizacija



SENZACIONALIZAM

- Bez dramatisiranih naslova
- Bez emocionalnog nabrijavanja
- Bez šokantnih detalja



ZAŠTITA ŽRTVE

- Bez imena, adrese, radnog mjesta
- Bez fotografija mjesta događaja
- Bez prepoznatljivih detalja



OKRIVLJAVANJE ŽRTVE

- Bez pitanja "zašto nije otišla"
- Bez propitivanja ponašanja žrtve
- Bez sugeriranja odgovornosti žrtve



STRUČNI IZVORI

- Psihologinje, pravnice
- Organizacije za žrtve
- Stručnjakinje za RUN



ETIČKA I SIGURNOSNA PROVJERA

- ▶ Može li tekst nekome nanijeti štetu?
- ▶ Bismo li ga preporučili ženi koja je preživjela nasilje?
- ▶ Bismo li ga smatrali dostojanstvenim za blisku osobu?



Kontakti pomoći
istaknuti

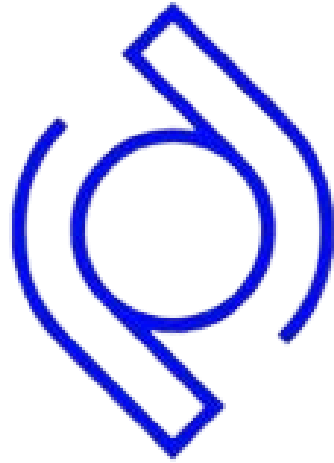


Komentari
isključeni



Mediji su dio rješenja.
Odgovornim izvještavanjem štite
žene, jačaju profesionalne
standarde i doprinose sigurnijem
društvu.



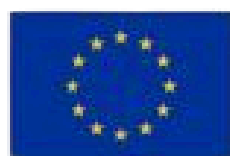


CATALYST OF CHANGE

SUPPORTING A VIBRANT CIVIL SOCIETY IN EUROPE



European Center for
Not-for-Profit Law



Funded by
the European Union

Financirano od strane Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja isključivo su stavovi autora/ica i ne odražavaju nužno stavove Europske unije ili Nizozemskog Helsinškog odbora. Ni Europska unija ni NHC ne mogu se smatrati odgovornima za njih.